

Boek 1 / Topic 7**Uitbreiding van het gemeenschappelijk vermogen**

YVES-HENRI LELEU

67. De echtgenoten kunnen onderling een uitbreiding van het gemeenschappelijk vermogen voorzien door in hun huwelijkscontract een beding van inbreng van één of meer eigen goederen in het gemeenschappelijk vermogen op te nemen, of door een kwalificatie van gemeenschappelijk goed toe te kennen aan een categorie goederen die krachtens de wet eigen zijn (art. 1399 tot 1401 BW)⁷⁸.

68. De kwalificatie van een eigen goed als gemeenschappelijk goed kan nuttig en aangewezen zijn ten aanzien van bepaalde beroepsgoederen die krachtens de wet eigen zijn, m.n. de gereedschappen en werktuigen die dienen tot het uitoefenen van het beroep.

Een dergelijk beding kan de netelige en steeds omstreden vraag naar de waardering van de vergoeding, indien die goederen verworven werden met gemeenschappelijke gelden, oplossen⁷⁹. Die goederen blijven desalniettemin onder het exclusief bestuur van de beroepsbeoefenaar (art. 1417 BW).

Het omgekeerde, m.n. het eigen verklaren van beroepsgoederen die krachtens de wet gemeenschappelijk zijn indien ze verworven worden ten bezwarende titel tijdens het huwelijk (bv. cliënteel, onderneming als feitelijke algeheelheid) is evenzeer verantwoord indien de echtgenoten dat vermogensdeel gescheiden willen houden (zie *supra* topic 5).

Het gemeenschappelijk maken van beroepsgoederen die eigen waren omwille van hun aard (zie hoger), of omwille van hun oorsprong (tot stand gekomen voor het huwelijk) kan ook nuttig gepaard gaan met een conventionele preferentiële toewijzing (ten bezwarende titel) of een vooruitmaking (om niet doch als huwelijksvoordeel) van dat goed aan de beroepsbeoefenaar.

69. Naast deze eerste mogelijkheid is de inbreng de meest bekende vorm van uitbreiding van het gemeenschappelijk vermogen.

78. B. CARTUYVELS, "Les régimes de communauté conventionnelle" in Y.-H. LELEU en L. RAUCENT (eds.), *Les régimes matrimoniaux*, 4, *Les régimes conventionnels – Le droit transitoire*, Rép.not., V, I, II, Brussel, Larcier, 2002, nrs. 1227-1233.

79. Voor een begroting van de vergoeding ter hoogte van de verarming, zonder rekening te houden met het waardeerlijks of afschrijving van het werktuig bij de ontbinding van het huwelijk: Rb. Luik 25 februari 2002, *Rev.trim.dr.fam.* 2004, 460.

De inbreng bestaat erin de eigendom van een eigen goed aan het gemeenschappelijk vermogen over te dragen⁸⁰. Het betreft gewoonlijk één of meer goederen die persoonlijk aan een (toekomstige) echtgenoot toebehoren: het voor de huisvesting van het gezin bestemde gebouw, de bouwgrond waarop de echtgenoten van plan zijn hun woning op te trekken, het door de beide echtgenoten uitgebate handelsfonds...

Het kan ook de schulden betreffen, zoals het saldo van de hypothecaire lening die de aankoop van de gezinswoning heeft gefinancierd en tijdens het huwelijk verder terugbetaald zal worden uit de inkomsten van de beide echtgenoten. Beide echtgenoten kunnen ook overeenkomen dat de alimentatieschuld van één van de echtgenoten ten aanzien van zijn vorige echtgenoot een gemeenschappelijk karakter heeft en bijgevolg definitief ten laste van het gemeenschappelijk vermogen valt⁸¹.

Beide echtgenoten kunnen eveneens de inbreng voorzien van een toekomstig goed, d.w.z. een goed waarvan de echtgenoot geen eigenaar is op het ogenblik van het huwelijkscontract, maar dat – waarschijnlijk – door schenking zal verworven worden (familie regeling)⁸².

70. Het bedingen van een algehele gemeenschap vormt de maximale uitbreiding van het gemeenschappelijk vermogen⁸³. De algehele gemeenschap omvat alle huidige en toekomstige goederen van de echtgenoten, met uitzondering echter van de goederen van persoonlijke aard en rechten die uitsluitend gebonden zijn aan de persoon van één van de echtgenoten, wat onder meer de kledij en voorwerpen voor persoonlijk gebruik omvat.

Indien de echtgenoten echter opteren voor een scheidingsstelsel met een verrekenbeding ‘alsof’ ze in algehele gemeenschap gehuwd zijn, dan dient men te waken over de fiscale gevolgen ervan, m.n. de (niet) toepasbaarheid van artikel 5 W.Succ. (zie topic 8).

71. De inbreng van goederen geeft geen aanleiding tot een vergoeding aan de inbrengende echtgenoot, tenzij de echtgenoten daarover anders overeenkomen, waarbij het meer aangewezen is de modaliteiten van de ‘terugname’ van de inbreng te regelen, daar er van een vergoeding *sensu stricto* geen sprake kan zijn bij gebrek aan feitelijke vermogensverrijking/verarming tussen eigen en gemeenschappelijk vermogen (zie *infra*, randnr. 73).

80. K. BOONE, “Art. 1452 B.W.” in J. GERLO, A. HEYVAERT en P. SENAËVE, *Personen- en familierecht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl.; H. CASMAN, “Enkele suggesties voor het opstellen van huwelijkscontracten met keuze voor een gemeenschapsstelsel” in Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen (ed.), *De evolutie in de huwelijkscontracten*, Antwerpen, Kluwer, 1995, 58; J. VERSTRAETE, “Inbreng in gemeenschap, Commentaren met voorstellen tot formulering”, *T.Not.* 2000, 275.

81. H. CASMAN, “Enkele suggesties voor het opstellen van huwelijkscontracten met keuze voor een gemeenschapsstelsel” in Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen (ed.), *De evolutie in de huwelijkscontracten*, Antwerpen, Kluwer, 1995, 57.

82. Zie S. DEVOS, “Inbreng van een toekomstig goed in de huwelijksgemeenschap. Een stand van zaken”, *T.Not.* 2001, 583.

83. Zie in dit verband, H. DE BOUNGNE, “Le soi-disant filet de sécurité sous le régime matrimonial de la communauté universelle”, *Not.Fisc.M.* 1993, 107.

72. De inbreng van goederen in het gemeenschappelijk vermogen heeft een weerslag op het passief⁸⁴.

Behoudens andersluidende bepaling in het huwelijkscontract zijn de aan het huwelijk voorafgaande schulden en de schulden die nalatenschappen en schenkingen bezwaren die aan de inbrengende echtgenoot in de loop van het stelsel ten deel zullen vallen, ten laste van het gemeenschappelijk vermogen, in dezelfde verhouding als de waarde, op het ogenblik van de inbreng, van de ingebrachte goederen ten aanzien van het geheel van de aan de inbrengende echtgenoot toebehorende goederen op het ogenblik van zijn huwelijk en de goederen die hij tijdens het huwelijk door schenking zal verwerven (art. 1452, 2° lid BW).

De proportionele ten laste neming van deze eigen schulden door het gemeenschappelijk vermogen stemt gewoonlijk niet overeen met de wil van de echtgenoten en leidt tot toepassingsmoeilijkheden. De echtgenoten worden aangeraden van deze bepaling af te wijken, door bijvoorbeeld te voorzien dat schulden ten laste van de ingebrachte goederen door het gemeenschappelijk vermogen zullen gedragen worden, met uitsluiting van elke andere schuld.

73. Bij de verdeling van het huwelijksstelsel heeft de echtgenoot die bepaalde goederen in het gemeenschappelijk vermogen ingebracht heeft, de mogelijkheid ze terug te nemen, indien zij nog *in natura* bestaan, door de waarde ervan op de dag van de verdeling tot zijn aandeel in de gemeenschap aan te rekenen (art. 1455 BW)⁸⁵.

Dit recht van terugname dat, ongeacht de wijze van ontbinding van het stelsel, alleen aan de inbrengende echtgenoot (of zijn erfgenamen) toegekend wordt, primeert boven het recht op preferentiële toewijzing, eveneens tegen betaling, waarover de overlevende echtgenoot beschikt, of, in geval van ontbinding door echtscheiding, waarover ieder van de echtgenoten beschikt⁸⁶.

De echtgenoten kunnen dit recht op terugname echter aan voorwaarden onderwerpen of eraan verzaken⁸⁷. Zij kunnen bijvoorbeeld het bedrag van de vergoeding verminderen, dan wel helemaal afschaffen. Zij kunnen eveneens verschillende voorwaarden voorzien naargelang het feit dat het stelsel door echt-

84. Zie in dit verband, A. VERBEKE, "Het definitief passief ten gevolge van de inbreng van een goed in het gemeenschappelijk vermogen", *Not.Fisc.M.* 1993, 169; J. VERSTRAETE, "Inbreng van tegenwoordige en/of toekomstige goederen in het gemeenschappelijk vermogen – gevolgen voor het definitief passief (art. 1452, lid 2, B.W.)" in W. PINTENS (ed.), *Liber Amicorum R. Dillemans*, Antwerpen, Kluwer, 1997, 465.

85. Zie in dit verband: K. BOONE, "Art. 1455 B.W." in J. GERLO, A. HEYVAERT en P. SENAËVE, *Personen- en familierecht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Mechelen, Kluwer, losbl.

86. Gent 9 november 2006, *NJW* 2007, 470, noot G. VERSCHULDEN, *T.Not.* 2007, 340; Y.-H. LELEU, "L'attribution préférentielle du logement familial" in P. DELNOY, Y.-H. LELEU en E. VIEUJEAN (eds.), *Le logement familial*, Brussel, E. Story-Scientia, 1999, 227.

87. Zie hierna, topic ???, door C. DECLERCK, Modalisering van de inbreng: afwijking van artikel 1455 BW door verzaking aan het recht van terugneming bij de verdeling van de huwelijksgemeenschap. Over het belang van een verzaking wanneer het ingebrachte grond wordt gebouwd, gelet op de mogelijke interpretaties van het vereiste van aanwezigheid in natura in het gemeenschappelijk vermogen: H. CASMAN, "Toewijzing bij voorrang na inbreng" (noot onder Antwerpen 9 maart 2005), *Not.Fisc.M.* 2006, 226; S. MOSSELMANS, "Inbreng van bouwgrond en het recht van terugname in de zin van artikel 1455 B.W." in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Patrimonium 2006*, Antwerpen, Intersentia, 2006.

scheiding dan wel door het overlijden van één van de echtgenoten ontbonden wordt.

Een andere mogelijkheid bestaat in het bedingen van een ontbindende voorwaarde, waardoor bij ontbinding van het stelsel het ingebracht goed terugkeert naar het vermogen van het inbrenger. Het Comité voor Studie en Wetgeving heeft zich inmiddels, na enige twijfels, uitgesproken over de rechtsgeldigheid van dit procédé (CSW dossier nr. 4379)⁸⁸.

Het ingebrachte goed kan tenslotte het voorwerp uitmaken van een in het huwelijkscontract (of in een latere wijzigingsakte) opgenomen vooruitmakingbeding. Bij ontbinding van het huwelijk door overlijden zal het dan toegekend worden aan de aangeduide echtgenoot, indien hij overleeft, dan wel aan de overlevende echtgenoot (dus niet in geval van echtscheiding, behoudens andersluidend beding – art. 299, 1459, al. 2 BW), zonder dat er enige vergoeding aan het gemeenschappelijk vermogen dient gestort te worden.

Het door deze afwijkingsbedingen toegekende voordeel boven de helft van het wettelijke gemeenschappelijk vermogen (in de zin van de zuivere aanwinsten), zal, bij aanwezigheid van niet-gemeenschappelijke kinderen, steeds gekwalificeerd worden als een schenking met het oog op een eventuele inkorting (art. 1465 BW), en ook, zij het in mindere omvang, ten aanzien van kinderen uit het huwelijk ook vermits de vooruitmaking op een ingebracht goed slaat (art. 1464, al. 2 BW)⁸⁹.

Dankzij een beding van vooruitmaking kan de inbrengende echtgenoot op die manier het goed recupereren, zonder de waarde ervan aan het gemeenschappelijk vermogen verschuldigd te zijn, maar wel uitsluitend in geval van ontbinding van het stelsel door het overlijden van zijn echtgenoot (art. 299 en 1459 BW).

Ten slotte wordt, volgens het Hof van Cassatie, de inbreng van een goed in het gemeenschappelijk vermogen niet beschouwd als een huwelijksvoordeel dat door de echtscheiding vervalt (art. 299 BW)⁹⁰. Bijgevolg zal het ingebrachte goed, minstens naar waarde, tussen de twee echtgenoten verdeeld worden, zelfs indien de echtscheiding kort na het sluiten van huwelijk uitgesproken wordt.

Dit kan mogelijks niet stroken met de bedoeling van de partijen of hun respectievelijke familie wanneer bv. de ouders van één van de ex-echtgenoten het ingebracht goed hebben bekostigd. Indien aangetoond wordt dat die financiering een onrechtstreekse schenking uitmaakt (van het geld), dan kan het verval van de schenking bepleit worden, weliswaar met een geringe kans op slagen. Het kan

88. Zie hier: J. VERSTRAETE, “Inbreng in gemeenschap” in C. CASTELEIN, A. VERBEKE en L. WEYTS (ed.), *Notariële actualiteit*, Brussel, Larcier, 2008, 47-50.

89. Zie in dit verband, H. CASMAN en A. VERBEKE, “Wat is een huwelijksvoordeel?”, *NFM* 2005, 292; Ph. DE PAGE en I. DE STEFANI, “Les avantages matrimoniaux. Aspects civils et fiscaux”, *Rev.not.b.* 2002, 270 e.v.

90. Op basis van het oude art. 299 BW (hervormd en uitgebreid tot alle echtscheidingsvormen door de wet van 27 maart 2007): Cass. 23 november 2001, *EJ* 2002, 27, noot K. VANWINCKELEN, *Rev.not.b.* 2002, 318, noot C. GIMENNE, *T.Not.* 2002, 86, *RW* 2001-02, 1608, noot.

derhalve aangewezen zijn te bedingen dat de terugnamewaarde van de inbreng stijgt met de duur van het huwelijk⁹¹.

74. De inbreng is een manier om, tegen een beperkte fiscale kost, zijn echtgenoot mede-eigenaar van een goed te maken.

Immers, hoewel enerzijds de inbreng van een onroerend goed in het gemeenschappelijk vermogen *de facto* een overdracht van eigendom meebrengt, zijn de proportionele mutatierechten niet verschuldigd. De echtgenoten zijn alleen het algemeen vast recht verschuldigd voor de registratie van het huwelijkscontract of de wijzigingsakte⁹².

Anderzijds zal de inbrengende echtgenoot, door de inbreng, niet onderhevig zijn aan een bijkomende taxatie in de vorm van successierechten of rechten van overgang. Integendeel, daar het goed gemeenschappelijk is geworden, bekomt hij de helft ervan bij de verdeling van het gemeenschappelijk vermogen, zonder successierechten. Indien het goed, zoals vaak het geval is, de gezinswoning uitmaakt, zal ook het recht dat de langstlevende bekomt op de andere helft (vruchtgebruik of – in voorkomend geval – zelfs volle eigendom) in het Vlaamse Gewest vrijgesteld zijn van successierechten (art. 48 § 2 W.Succ.).

Omgekeerd zal de inbrengende echtgenoot die, tengevolge van het overlijden van zijn echtgenoot, opnieuw eigenaar van het ingebrachte goed wordt, successierechten moeten betalen op het deel van het goed dat zijn vroegere eigendom was (*behoudens toepassing van de vrijstelling van successierechten op de gezinswoning*) – vandaar het nut van de inbreng onder ontbindende voorwaarde.

Overigens zal de overlevende echtgenoot, aan wie een beding van het huwelijkscontract meer dan de helft van het gemeenschappelijk vermogen toekent (vooruitmaking, verblijvingsbeding), belast worden op het voordeel dat toegekend wordt ten aanzien van de gelijke verdeling van de gemeenschap (art. 5 W.Succ.)⁹³. De combinatie van een beding van inbreng met een beding van vooruitmaking of een beding van ongelijke verdeling leidt dus tot het verschuldigd zijn van successierechten, zelfs indien het beding dat afwijkt van de gelijke verdeling in het voordeel van de inbrengende echtgenoot speelt⁹⁴ (terzake wordt verwezen naar topic 8).

91. Y.-H. LELEU, "Examen de jurisprudence (1997-2005). Régimes matrimoniaux", *RCJB* 2007, p. 144, nr. 108.
92. M.A. LEJEUNE, "La modification des conventions matrimoniales après le mariage" in L. RAUCENT en Y.-H. LELEU (eds.), *Les régimes matrimoniaux*, 2, *Contrat de mariage et modification du régime matrimonial*, *Rép.not.*, V, I, II, Brussel, Larcier, 1999, nr. 621.

93. A. CULOT, A.-F. DESTREE-DAUCHOT, J. LARDINOIS-DEPOUHON, D. JUNGERS-POIRE en A. SAUSSEZ-SIBILLE, "Droits de succession et de mutation par décès. Taxe compensatoire des droits de succession", *Rép.not.*, XV, I, II, Brussel, Larcier, 1999, 351 e.v.; V. DEHALLEUX, "Avantages matrimoniaux et droits de succession", *RTDF* 2006, p. 709 e.v., nrs. 7 e.v.; J. DU MONGH, "Huwelijksvoordelen en successieplanning" in W. PINTENS en J. DU MONGH (eds.), *Familiaal vermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2007, p. 83, nr. 12.

94. Zie in dit verband, Ph. DE PAGE en I. DE STEFANI, o.c., 281; voor nadere details: H. CASMAN, "Les avantages matrimoniaux. Aspects de droit successoral fiscal" in *Le droit patrimonial de la famille sans préjugé. Eigenzinnig familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Kluwer, 2002.

Hier wordt tevens verwezen naar de belangrijke problematiek van niet-toepassing van artikel 5 W.Succ. op de onvoorwaardelijke vooruitmaking van een ingebrachte goed, het zgn. ‘sterfhuisbeding’. Wanneer de vooruitmaking een ingebracht goed tot voorwerp heeft, is het burgerrechtelijk ‘plafond’ van artikel 1464 BW overschreden t.a.v. kinderen uit het huwelijk, en deze ‘schenking’ is niet belastbaar (zie topic 7 of Cass. 10 december 2010, *JT* 2011, 92, noot Y.-H. LELEU en N. GEELHAND DE MERXEM; *TEP* 2011, 112, noot A. VERBEKE en R. BARBAIX.).